

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 24g/2019

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 163 alin. (1)
din Codul penal
(lăsarea în primejdie, în cazul în care făptuitorul știa despre primejdie)

CHIȘINĂU

11 februarie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHIL,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Dina Musteața, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 7 februarie 2019,
Înregistrată pe aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 11 februarie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „dacă cel vinovat știa despre primejdie și a avut posibilitatea de a acorda ajutor părții vătămate” din articolul 163 alin. (1) din Codul penal, ridicată din oficiu de către dl judecător Mihail Proca în dosarul nr. 1-224/2018, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională pe 7 februarie 2019, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Orhei, sediul central, se află cauza penală de învinuire a domnilor Victor Urătu, Serghei Orhei și Ion Chiperi de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 163 alin. (2) lit. b) din Codul penal [lăsarea în primejdie care a provocat din imprudență decesul victimei].

4. Pe 31 ianuarie 2019, în cadrul ședinței de judecată, dl judecător Mihail Proca a ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a textului „dacă cel vinovat știa despre primejdie și a avut posibilitatea de a acorda ajutor părții vătămate” din articolul 163 alin. (1) din Codul penal.

5. Prin încheierea Judecătoriei Orhei, sediul central, s-a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării excepției.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumpția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 163 Lăsarea în primejdie

„(1) Lăsarea, cu bună-știință, fără ajutor a unei persoane care se află într-o stare periculoasă pentru viață și este lipsită de posibilitatea de a se salva din cauza vârstei fragede sau înaintate, a bolii sau a neputinței, dacă cel vinovat știa despre primejdie și a avut posibilitatea de a acorda ajutor părții vătămate, fie că el însuși a pus-o într-o situație periculoasă pentru viață,

se pedepsește cu amendă în mărime de pînă la 550 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

(2) Aceași faptă care a provocat din imprudență:

a) o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) decesul victimei

se pedepsește cu închisoare de pînă la 4 ani.”

DREPT COMPARAT

8. Articolul 223-3 din secțiunea II din Codul penal al Franței prevede că abandonarea în orice loc a unei persoane incapabile să se protejeze din cauza vârstei, stării fizice sau psihologice se pedepsește cu închisoare de cinci ani și cu amendă de

75 000 EUR, iar articolul 223-4 prevede că orice abandonare care conduce la mutilare sau la invaliditate permanentă se pedepsește cu închisoare de cincisprezece ani. Orice abandonare care are ca rezultat moartea este pedepsită cu douăzeci de ani de închisoare.

9. De asemenea, §124 din Codul penal al Estoniei prevede că refuzul conștient de a acorda asistență unei persoane care se află într-o situație care îi pune viața în pericol din cauza unui accident sau pericol general, deși o astfel de asistență ar putea fi oferită fără a pune în pericol persoana care furnizează asistența, se pedepsește cu pedeapsă pecuniară sau cu închisoare de până la trei ani.

10. Codul penal al Bulgariei prevede la articolul 138 că o persoană care nu-i acordă în mod conștient ajutor, în cazul în care ar fi în stare să o facă, unei persoane de care este obligat să aibă grijă și a cărei viață este în pericol și nu are nicio posibilitate de a se proteja din cauza vârstei, bolii sau, în general, din cauza stării sale, se pedepsește cu închisoare de până la un an sau cu muncă corecțională.

11. Potrivit articolului 162 din Codul penal al Poloniei, cine nu acordă asistență unei persoane care se află într-o situație care constituie un pericol iminent de pierdere a vieții, vătămare corporală gravă sau vătămare gravă a acesteia, atunci când face acest lucru fără a se expune sau fără a expune o altă persoană la pericolul pierderii vieții sau vătămării grave a sănătății, este supus pedepsei privative de libertate de până la 3 ani.

12. Articolul 203 din Codul penal al României prevede că omisiunea de a acorda ajutorul necesar sau de a anunța de îndată autoritățile de către cel care a găsit o persoană a cărei viață, integritate corporală sau sănătate este în pericol și nu are putința de a se salva se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

13. În argumentarea excepției de neconstituționalitate, autorul consideră că din cauza neclarității și imprevizibilității textului contestat nu poate fi definit destinatarul normei penale, care, la rândul său, trebuie să cunoască acțiunea/inacțiunea prohibită. Astfel, destinatarul nu își poate adapta conduita în modul corespunzător.

14. De asemenea, autorul a invocat faptul că în redacția de până la republicarea Codului penal din 14 aprilie 2009 lăsarea în primejdie depindea de două circumstanțe: 1) făptuitorul era obligat să-i poarte de grijă victimei și 2) vinovatul însuși a pus victima într-o situație periculoasă pentru viață. Obligația de a îngriji de victimă poate să apară atunci când există legături de rudenie, îndatoriri profesionale, raporturi contractuale, fapte concludente sau în cazul în care făptuitorul însuși, prin acțiunile sale, a pus victima într-o situație periculoasă pentru viață. Autorul consideră că norma contestată nu stabilește cercul concret de subiecți ai infracțiunii.

15. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 4, 7, 8, 16, 20 alin. (1), 21, 22, 23 alin. (1) și (2) și 54 alin. (1) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

18. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către dl judecător Mihail Proca din cadrul Judecătoriai Orhei, sediul central, în dosarul nr. 1-223/2018. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

19. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „dacă cel vinovat știa despre primejdie și a avut posibilitatea de a acorda ajutor părții vătămate” din articolul 163 alin. (1) din Codul penal. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile contestate nu respectă exigențele previzibilității și clarității.

20. Condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Seychell v. Malta*, 28 august 2018, § 41).

21. Cu referire la critica de neconstituționalitate raportată la articolul 23 din Constituție, Curtea apreciază că aceasta nu poate fi reținută, deoarece prevederile contestate nu sunt de natură să încalce criteriile referitoare la claritate și precizie. Astfel, din interpretarea sistematică a normelor care reglementează infracțiunea de lăsare în primejdie a unei persoane, reiese că subiectul activ al infracțiunii este persoana fizică responsabilă care, la momentul comiterii, trebuie să cunoască existența unui pericol și să aibă posibilitatea reală de a acorda ajutor victimei care se află într-o stare periculoasă pentru viață, aceasta fiind lipsită de posibilitatea de a se salva. Nu este obligatoriu să existe o situație-premisă, în baza căreia făptuitorul să-i poarte de grijă victimei. Pentru a asigura ordinea și morală publică este necesar ca oricine să acorde o asistență necesară unei persoane care se află într-o situație care îi pune viața în pericol.

22. Curtea nu poate reține argumentele autorului prin care se constată lipsa unei practici judiciare unitare și absența unui înțeles exact al normei contestate din cauza unei presupuse jurisprudențe precare în materie. Curtea menționează că, potrivit articolului 115 alin. (1) din Constituție, justiția se desfășoară prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii, iar în conformitate cu articolul 1 alin. (2) din Legea nr. 789 din 26 martie 1996, Curtea Supremă de Justiție este instanța judecătorească supremă, care asigură aplicarea corectă și uniformă a legislației de către toate instanțele judecătorești.

23. Având în vedere argumentul consolidării insuficiente a unei practici judiciare cu privire la aplicarea normelor contestate, ține de competența instanțelor de judecată să interpreteze, să clarifice și să înlăture dubiile referitoare la aplicarea articolului 163 din Codul penal. De altfel, în acest context, și Curtea Europeană a menționat că va exista întotdeauna un element de incertitudine cu privire la sensul unei noi dispoziții legale până când va fi interpretat și aplicat de instanțele naționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Perinçek v. Elveția*, 15 octombrie 2015 [MC], §§ 135, 138; *Jobe v. Regatul Unit* (dec.), 14 iunie 2011; *Dmitriyevskiy v. Rusia*, 3 octombrie 2017, § 82). Astfel, o

normă nu poate fi declarată neconstituțională doar pentru că judecătorii se confruntă cu o problemă juridică nouă, care nu a fost clarificată încă prin interpretare judiciară.

24. În orice caz, deși ține de competența instanțelor de judecată să interpreteze și să clarifice normele legale penale, acestea nu sunt îndreptățite să recurgă la o interpretare extensivă defavorabilă a legii penale. O asemenea abordare este interzisă de articolul 22 din Constituție și de articolul 7 din Convenția Europeană. În consecință, cerința interpretării stricte a normei penale urmărește protecția persoanei împotriva arbitrarului (a se vedea DCC nr.126 din 15 noiembrie 2008, § 20-21).

25. Având în vedere cele menționate *supra*, Curtea conchide că excepția de neconstituționalitate este nefondată.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „dacă cel vinovat știa despre primejdie și a avut posibilitatea de a acorda ajutor părții vătămate” din articolul 163 alin. (1) din Codul penal, ridicată din oficiu de către dl judecător Mihail Proca în dosarul nr. 1-224/2018, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 11 februarie 2019

DCC nr. 19

Dosarul nr. 24g/2019